

Kan misbrugere bruges til noget?

Fra larve til sommerfugl

Københavns Socialpædagogiske Seminarium

2. Praktikopgave: Kan misbrugere bruges til noget? Fra larve til sommerfugl.

Lene Nielsen

Studienr: 071134 Hold: ps07b

Praktiksted: Specialinstitutionen Forchammersvej

Praktikvejleder: Alfa Botvel

Praktikansvarlig lærer: Birgitte Højberg

Anslag: 17.993

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse.....	2
Indledning.....	3
Problemformulering.....	3
Begrundelse af problemformulering	4
Metode/ Afgrænsning	4
Institutionsbeskrivelse	4
Social inklusion/eksklusion	6
Det fælles tredje.....	6
Praksisbeskrivelse.....	7
Analyse.....	8
Vurdering og diskussion	9
Konklusion	10
Perspektivering	10
Litteratur.....	11
Livsprojekt: Anes historie.....	12

Indledning

Jeg er på specialinstitutionen Forchhammersvej på Frederiksberg med tilknytning til ambulatoriet. Forchhammersvej er et specialområde indenfor pædagogikken der behandler og arbejder med HIV smittede og andre syge stofmisbrugere. Jeg valgte Forchhammersvej fordi jeg viste at der ville være udfordringer både fagligt som personligt, men også for at nedbryde de fordomme jeg havde om stofmisbrugere.

Der er rigtig mange mennesker der går og tror at det eneste stofmisbrugere tænker på er at skaffe penge til deres næste fix. Mange går en stor bue udenom, når de møder ”disse” mennesker på gaden. Mange tænker ”så tag dig dog sammen, hvor svært kan det være, det er også din egen skyld”.

Men stop op, se på dem og lyt til deres historier, de er mennesker ligesom os andre, de er bare mennesker, hvis barndom har været svær eller også har de trådt forkert i livet, men de er også mennesker med en masse ressourcer. Selvom om mange har taget stoffer i mere end 20 år, vil de fleste gerne leve livet og hvad det byder på.

Jeg har i min praktik på Specialinstitutionen Forchhammersvej mødt en masse skønne mennesker med hver deres syn på livet. Nogle er bitre over deres skæbne, andre kæmper stadig en kamp for at trangen til stoffer ikke skal overtage deres liv igen. Jeg har mødt mennesker som indeholder kompetencer som i den grad skal bruges og det bliver de, især gennem det pædagogiske arbejde som foregår på værkstedet på Forchhammersvej.

Problemformulering

I vores pædagogiske arbejde oplever vi i dagligdagen, at mange af brugerne har manglende selvtillid og selvværd, og at dette kan skabe problematikker i forhold til, at brugerne kan begå sig socialt i en gruppe og at de også kan have svært ved at indgå i en fælles aktivitet.

Hvad kan vi som pædagoger gøre for at brugerne føler sig social inkluderet indenfor de givne fysiske rammer der er på værkstedet? Og hvordan kan vi styrke brugernes sociale kompetencer gennem det fælles tredje?

Begrundelse af problemformulering

De fleste brugere har gennem hele deres liv oplevet svigt fra deres nærmeste, og de fleste har følelsen af at de ikke kan bruges til noget, derfor mener jeg at det er vigtigt at vi som kommende pædagoger yder en stor indsats for disse mennesker og prøver at hjælpe dem med at styrke deres selvværd og selvtillid.

Metode/ Afgrænsning

Jeg har i min opgave valgt at bruge min praksisbeskrivelse som indeholder processen med vores udstilling igennem HIV- Danmark. I min praksisbeskrivelse har jeg valgt at kalde brugeren for Ane. Der vil ikke blive nævnt andre navne af hensyn til brugerne. Forchhammersvej indeholder flere forskellige afdelinger, som jeg beskriver i min institutionsbeskrivelse. Da jeg gerne vil gå i dybden med udførelsen af den pædagogiske metode, det fælles tredje og social inklusion, har jeg lagt mit fokus på værkstedet og vores udstilling. Jeg har således brugt Bent Madsens teorier om social inklusion og det fælles tredje.

Institutionsbeskrivelse

Specialinstitutionen på Forchhammersvej er Københavns Kommunes behandling, pleje og botilbud til stofmisbrugere, med særlige helbredsmæssige problemer. Formålet med indsatsen er at sikre behandlingstilbud med integreret, sundhedsmæssige medicinske, psykologiske og sociale ydelser. Der tilbydes lige fra kontakt, motivation, støttende og udviklende behandling, med det formål at sikre den enkelte bruger hjælp til at opretholde en symptomfri og rask hverdag.

Der er mange forskellige afdelinger på Forchhammersvej og jeg beskriver hver enkelt kort for at få et indblik i hvor bredt institutionen arbejder indenfor dette specialområde.

Plejeafdeligen:

Plejafdelingen har til huse i hovedbygningen på henholdsvis 2 og 3 sal. Der er 10 sengepladser i alt. Hvis en bruger har behov for meget pleje, grundet dårligt helbred skriver brugerens kontaktperson samt en socialrådgiver en indstilling som behandles af et visitationsudvalg, godkendes brugeren kan han/hun i en kort periode få et pusterum fra deres hverdag.

Ambulatoriet:

Indsatsen er en tværfaglig behandlingsindsats¹, ydet af faglærere, læger, psykologer, pædagoger, socialrådgivere og sygeplejersker m.fl. Formålet er at kunne tilbyde den enkelte bruger, den for det enkelte fag, højest opnåelige service og at yde dette i et optimalt samarbejde faggrupperne og alle samarbejdspartnerne imellem. Ambulatoriet har igennem længere tid haft en stabil belægningsprocent på 160 % - i alt 130 indskrevne, med en kønsfordeling på 44 % kvinder og 56 % mænd, aldersspredning på 27 til 63 år og en gennemsnitsalder på 43 år.²

Caféen:

I år 2000 etableredes der en café på institutionen³. Til denne café er knyttet en økonomi samt ambulatoriets pædagoger og praktikanter i turnus. Ud over at caféen har sociale trænings- og relationsudviklende formål, er der også andre behov såsom forebyggelse af en ofte kedelig og negativ "venteværelsesproblematik". Brugere skal hurtigt igennem medicinudskækningsproceduren i udleveringen og derefter forlade venteværelset for at gå i caféen. Caféen har opstillet computere, hvor brugerne kan spille computerspil eller skrive breve evt. med hjælp fra medarbejderne. Der er dagligt et stort fremmøde, og ganske mange og nødvendige behandlingssamtaler gennemføres her under afslappende, normaliserede forhold.

I forlængelse af caféen er der en gymnastiksal hvor brugerne kan træne gratis, der er alt lige fra vægttræning til en nyindkøbt starmaster.

Baghuset:

Baghuset har før huset plejekollektivet, som nu flyttet til Sundholm. Etableringen af baghuset havde sin spæde start for seks måneder siden og indeholder 5 permanente værelser og 1 akutværelse, fordelt på 2 etager. Målgruppen for baghuset er ensomme brugere, som ikke må være for plejkrævende. Pt bor der 3 brugere fast og en på akutværelset. Brugere står selv for deres madindkøb og efterfølgende madlavning. Pædagogerne har en fast baghusvagt hver uge i tidsrummet 9-13.

Værkstedet:

Værkstedet holder til i stuen i baghuset. Det har før ligget på 4 sal, men grundet manglende toiletforhold for kørestolsbrugere, flyttede det ned i stuen. Brugere her kan få hjælp til at reparere deres tøj, de kan sy og male, her er alt hvad et værksted indeholder. Værkstedet holder åbent alle

---

¹ www.forchammersvej.dk

² Tallene er taget fra hjemmesiden dec. 08.

³ www.forchammervej.dk

ugens dage undtaget ons. i tidsrummet 9.30-13.00. Der er tilknyttet en fast pædagog til værkstedet. I et tilstødende lokale findes der en lille tøjshop, hvor brugerne kan købe tøj til en billig pris. Pengene fra tøjsalget går til aktiviteter på værkstedet. Der arbejdes meget ud fra det fælles tredje på værkstedet, hvilket er hvad min opgave primært handler om.

Social inklusion/eksklusion

Sociale institutioner er bredt betragtet rum eller bygninger, hvor der foregår social aktivitet.⁴ På Forchhammersvej er brugerne indskrevet og velkomne så længe de opfører sig ordentlig. At kunne opføre sig ordentlig kræver at man kender de gældende spilleregler og at man er i stand til at opføre sig derefter. Social deltagelse anses som den grundlæggende forudsætning for læring. Mulighederne for læring og udvikling afspejler sig i de muligheder for social praksis, der er til rådighed for den lærende. Læring finder sted i bestemte sociale kontekster og ses endvidere i sammenhæng med sociale kompetencer. Det kræver bestemte sociale kompetencer at være deltager i bestemte sociale kontekster. På denne måde er sociale kompetencer på en og samme måde udtryk for mekanismer, der både virker inkluderende og ekskluderende.⁵ Inklusion betyder at medregne og indbefatte nogen. I praksis handler det at inkludere, at vi skal flytte vores fokus fra brugerens særlige behov til bidragene af sociale fællesskaber og læringsmiljøer. I den inkluderende pædagogik er relationsarbejde en måde at hjælpe brugeren til at skabe relationer til andre brugere. Eksklusion har to betydninger⁶. At holde nogen ude, som allerede er uden for, og at støde nogen ud, som hidtil har været inden for. I begge betydninger er der tale om at udelukke nogen eller holde nogen ude, enten som en aktiv handling (at støde ud) eller som en mere passiv handling (at hindre nogen i at komme ind) det kommer jeg en smule ind på i vurdering og diskussionsafsnittet på s.8.

Det fælles tredje

Bent Madsens⁷ teori om det fælles tredje kendetegnes ved at begge parter er fælles om en handling, oplevelse eller en aktivitet og hvor indholdet er forstået af alle parter. En aktivitet, hvor parterne er med i alle processer. Selve processen har et højt kommunikativt indhold, dvs. at aktiviteten formidler og udvikler kommunikative kompetencer, som f.eks sociale relationer, forståelse,

---

⁴ Mørch, Susanne Idun: Individ, institution og samfund, pædagogiske perspektiver. 2007

⁵ Madsen, Bent: Socialpædagogik, integration og inklusion i det moderne samfund. 2005

⁶ Madsen, Bent: Socialpædagogik, integration og inklusion i det moderne samfund. 2005

⁷ Madsen, Bent: Socialpædagogik og samfundsforvandling, 1999.

indlevelse, samarbejde og fællesskab. Det fælles tredje kan derfor både være en handling, oplevelse eller en aktivitet som skaber et produkt som slutresultat.

Praksisbeskrivelse

Min praksisbeskrivelse er et langt forløb, som strækker sig over en periode på 2 måneder.

Foreningen HIV-Danmark har i mange år holdt udstillinger, og i år er det første gang brugerne fra Forchhammersvej er med. Formålet med udstillingen er, at brugerne er med til at give et positivt billede på HIV.

Da vi hørte om udstillingen tog vi kontakt til HIV- Danmark og meldte os til. Deadline for indlevering af de færdige produkter var 1. Dec. Der var straks brugere som var med på idéen. Vi havde mange diskussioner frem og tilbage om hvad vi skulle lave til udstillingen, men i den sidste ende blev alle enige om at de ville male billeder. De brugte meget tid på at male og malede også derhjemme. I alt var der 5 brugere i gang med at kreere billeder til udstillingen. Energien var god og deres entusiasme smittede af på andre brugere som også gik i gang med at male, men da de ikke var HIV-smittede kunne deres billeder ikke komme med på udstillingen.

Midt i processen blev der arrangeret en sommerhustur. En bruger spurgte mig om de ikke kunne få nogle lærreder og noget maling med. Jeg sagde til hende at det var en god ide så brugeren og jeg fik købt stort ind til dem alle. Det var en stor succes og de malede på livet løs om aftenen i sommerhuset.

Hen ad vejen fik vi af HIV- Danmark at vide at billederne skulle prissættes og navngives. Vi diskuterede meget frem og tilbage hvad de enkelte billeder skulle kaldes, og der kom rigtig mange sjove forslag, blandt andet var der en bruger som havde malet et abstrakt billede af to dansere, og da der kørte programmet vild med dans i tv, var det oplagt at kalde billedet for "Anne-Mette" (det blev senere solgt for 2000 kr.)

Da deadline var ved at udløbe havde alle brugerne deres billeder færdige, og værkstedspædagogen og jeg selv tog en torsdag eftermiddag ind for at aflevere billederne til HIV- Danmark. Derinde prissatte vi i samarbejde med personalet billederne, og stor var overraskelsen da prislejet lå mellem 800-2500 kr. Større blev overraskelsen for brugerne, da vi fortalte dem det. Det skal lige tilføjes at halvdelen af indtægterne fra billederne gik til HIV-Danmark.

I alt 15 billeder var præsenteret på udstillingen, som blev holdt på Galopperiet på Christiania. En torsdag i dec. var nogle af brugerne ude for at se udstillingen, her blev de fredagen efter inviteret til kunstnermøde dvs. uden os andre. En af brugerne blev spurgt om hun ville komme en dag og stå vagt ved udstillingen. Jeg nåede desværre ikke at være med brugerne derude, men tog selv derud den dag hvor brugeren stod vagt. Jeg mener selv at brugerne er utrolig dygtige, derfor har jeg valgt at tage nogle billeder med i denne opgave. (Billedet til v. blev solgt for 900kr.)

Analyse

Jeg har været enormt glad for at jeg fik mulighed for at være en del af denne proces. Sideløbende med at brugerne malede billeder til udstillingen, havde jeg sammen med en bruger et projekt hvor vi sammen lavede en billedreportage med tilhørende tekst, om hvordan det var for hende at få at vide at hun havde HIV, hvilke tanker hun gjorde sig dengang og hvordan hendes liv var i dag. (se bilag) Ofte er det gennem manuelle aktiviteter nemmere for brugerne at fortælle deres livsforløb.

Hun havde fortalt sin søn at hun var HIV smittet, men ikke sin svigerdatter. Under processen fortæller hun mig, at hun nu har fået modet til at fortælle svigerdatteren at hun er HIV smittet, for hun ville gerne vise sin søn og svigerdatter sine billeder på udstillingen, derfor er hun enormt glad for at hun blev ”presset” til det. (Hendes eget udsagn)

Vi havde som sagt 2 mdr. til at blive færdige i, jeg tænkte at der var masser af tid, men det har krævet en masse tålmodighed og planlægning, for ligeså friske de var den ene dag ligeså syge/skæve kunne de være den næste dag. Derfor var det yderst vigtigt at jeg var deltagende i processen og at jeg kunne skabe rum for den enkelte. Vi har siddet mange timer i værkstedet og i caféen og malet og denne proces var med til at brugerne følte et tilhørsforhold til en anden gruppe de normalt ikke ville have været sammen med. 2 brugere er endda blevet så gode veninder at de

ringer og skriver sammen hver dag. Meningsudvekslinger omkring teknikker og farver er blevet diskuteret højt og de har givet hinanden ris og ros i en rolig tone. Brugerne har virkelig gået til den med at male og har været meget optaget af samværet, betydningen og samhørigheden. På dagen hvor billederne skulle afleveres, stod alle deres værker i caféen, og her kunne alle se de færdige produkter. Anerkendelsen fra de andre brugere manglede ikke. Men den anerkendelse de fik fra HIV-Danmark og fra de andre gæster på udstillingen, er den der virkelig fik dem til at føle sig inkluderet i samfundet, de er blevet anerkendt og værdsat som kunstnere og ikke kun HIV smittede misbrugere. Selve denne proces har været med til at brugerne har fået øje på deres ressourcer og samtidig har de fået styrket deres sociale kompetencer og deres selvværd.

Vurdering og diskussion

Man skal kende sine egne normer og værdier i mødet med brugerne og for netop at kunne styrke deres sociale kompetencer må man være bevidst om sin egen faglighed og sine handlinger. Man kan sige at i disse processer, at vi pædagoger medvirker til etableringen af det, man kalder for ”det tredje netværk”⁸, som ligger ud over den primære og sekundære socialisering. Socialisering drejer sig om indlæring og formidling af de færdigheder, der er nødvendige i samfundet. Gennem denne formidling danner den enkelte sin personlighed. I en sociologisk forståelse fører socialiseringen til samfundsmæssig integration, fordi der herigennem skabes konsensus om normer og værdier. Den, som ikke følger gældende normer, vil blive mødt med forskellige former for straf (negative sanktioner) fra omgivelserne. Den, der følger dem, med anerkendelse (positive sanktioner)⁹. Hvis vi som pædagoger kan være netværksopbyggere og skabe de rammer for brugerne som de har behov for, kan de opbygge sociale relationer som er vigtige for oplevelsen af identitet, mening og selvværd. Alt sammen noget de fleste har manglet fra deres barndom.

Det har været fantastisk at se deres glæde når de har nået et færdigt produkt, og det har været en positiv proces. Skulle jeg fremhæve en negativ ting, må det være at selve processen ekskluderede de brugere som ikke var HIV smittede. Derfor har der været tale om at udstille andre steder, så alle kan deltage.

---

⁸Madsen, Bent: Socialpædagogik og samfundsforvandling 1999.

⁹Jacobsen, Benny, Juul, Søren, Laursen, Erik og Rasborg, Klaus: Sociologi og modernitet 2006.

Konklusion

Ved at arbejde med den pædagogiske metode, det fælles tredje, vil man som pædagog have nogle muligheder som kan fremme brugernes sociale kompetencer. De muligheder findes der på værkstedet på Forchhammersvej, her vil brugerne føle et tilhørsforhold og her vil solidaritet udvikles gennem fællesskabet. For de fleste af brugerne på Forchhammersvej er det tydeligt at de mangler flere trygge elementer i deres hverdag. De kan igennem det fællesskab der er på værkstedet, skabe relationer til andre mennesker end deres egen omgangskreds.

I processen med at male billeder til udstillingen på Christiania har brugerne oplevet at blive hørt, de har fået øje på deres ressourcer, deres selvværd er styrket, opbygningen af sociale relationer er foregået og de har mærket at være inkluderet i et fællesskab, ikke kun på Forchhammersvej, men også ude i samfundet. Her blev de til kunstnere og ikke kun HIV smittede misbrugere.

Perspektivering

Jeg har altid været meget åben og imødekommende overfor vores samfunds skæve eksistenser, når jeg har mødt disse mennesker på gaden. Men de seks måneder som jeg nu snart har været på Forchhammersvej har åbnet mine øjne op for hvor meget andet de mennesker indeholder. Ja, de fleste er påvirket af det ene eller andet hver dag, men til trods for det, har deres historier og deres imødekommenhed overfor mig som fremmed, været utroligt positivt. De samtaler vi har haft når vi har været på ture, har været i caféen eller siddet på værkstedet har været guld værd for mig, det har givet mig nye kompetencer og større forståelse af, hvad der venter mig med de forskellige specialområder indenfor pædagogikken, og jeg håber da, at jeg har været med til at bidrage til noget positivt i deres hverdag.

Litteratur

Madsen, Bent. "Socialpædagogik og samfundsforvandling- En grundbog"

1. udgave, 9. oplag

Nordisk Forlag A/S 1999

Madsen, Bent. "Socialpædagogik integration og inklusion i det moderne samfund"

1. udgave, 4. oplag

Hans Reitzel Forlag 2005

Mørch, Susanne Idun. "Individ, institution og samfund - pædagogiske perspektiver"

1. udgave, 2. oplag

Academica, Århus 2007

Jacobsen, Benny. Juul, Søren. Laursen, Erik. Rasborg, Klaus. "Sociologi og modernitet"

1. udgave, 12. oplag

Forlaget Columbus 2006

Internetadresser:

www.forchhammersvej.dk (hjemmeside besøgt dec.08)

http://www.teorier.dk/tekster/pierre_bourdieu.php (besøgt dec.08)

Livsprojekt: Anes historie

